

POSUDOK NA HABILITAČNÚ PRÁCU

Beyond Listen And Repeat: Investigating Pronunciation Instruction at The Upper-Secondary School Levels in Slovakia

Autorka: PaedDr. Rastislav Metruk, Ph.D.

Oponentka: doc. PaedDr. Ivana Cimermanová, PhD.

Prešovská univerzita v Prešove, Filozofická fakulta, Ul. 17. Novembra 1, 081 16 Prešov

Odbor habilitačného konania a inauguračného konania: Odborová didaktika – Teória jazykového a literárneho vzdelávania

Predložená habilitačná práca PaedDr. Rastislava Metruka, Ph.D. sa venuje oblasti vyučovania cudzieho jazyka, ktorá je zameraná na osvojovanie si a nácvik segmentálnych a suprasegmentálnych javov v anglickom jazyku slovenskými učiacimi sa. Pohľad na publikačné výstupy autora tejto práce naznačuje, že ide o jeho dlhoročný záujem o túto oblasť. Hneď v úvode si dovoľím povedať, že ide o dôležitý prínos, keďže zjednodušene povedané výslovnosť je nielen významnou súčasťou osvojovania jazyka, ale plní i dištingtívnu funkciu a teda nekorektné použitie vedie ku problémom v následnej recepcii.

Autor hneď v úvode práce zdôrazňuje význam výučby výslovnosti, venuje sa cieľom, predmetu a spôsobu vzdelávania a zároveň uvádza faktory, ktoré majú vplyv na výslovnosť učiaceho sa jedinca (najmä vek, motivácia a vystavenie cieľovému jazyku). Vo svojej práci sa venuje výskumu realizovanému nielen vo svete (kapitola 3), ale i na Slovensku (kapitola 3.1). Takúto sondu pokladám za veľmi dôležitú, nakoľko slovenský kontext, jazykové pozadie jedincov je špecifické a práve vo výučbe a osvojovaní si výslovnosti zohráva dôležitú rolu. Vzhľadom na dôraz na pedagogické aspekty, sú tieto kapitoly relatívne krátke a záber mohol byť širší.

Predmetom autorovho výskumu bola (1) analýza 4 zvolených stredoškolských učebníc anglického jazyka u ohľadu výučby / osvojovania si výslovnosti cieľového jazyka, (2) postoj učiteľov anglického jazyka ku výučbe výslovnosti, ktorý následne porovnáva s (3) postojom študentov ku výučbe výslovnosti anglického jazyka. Tieto ciele autor previedol do 12 výskumných otázok, pričom odpovede hľadal tromi nástrojmi – obsahovou analýzou, dotazníkom a rozhovorom.

Autor podrobil obsahovej analýze 4 sady učebníc štyroch rôznych vydavateľstiev. Autor kumulatívne vyjadril počet sekcií v jednotlivých učebniciach, resp. počet častí vydelených výslovnosti (nie integrovaných) a pomer segmentálnych a suprasegmentálnych javov. Tu je však potrebné uviesť, že rolu zohráva i štruktúra učebnice (napr. počet lekcií (units), a členenie lekcie;

väčšina učebníc má veľmi podobnú štruktúru jednotlivých lekcií, kde napr. časti zamerané na čítanie sú dve, posluš dve, písanie jedna (ďalšie sú napr. v pracovnom zošite) apod.). Učebnice Beyond majú 10 lekcií, Focus 8 lekcií, English File a Face2Face – 12. Integrovanie jazykových spôsobilostí zohráva tiež dôležitú rolu, ktorá má vplyv na interpretáciu výsledkov (autor to naznačuje i na strane 62). Zaujímavým pre budúcnosť mi mohlo byť i porovnanie podielu na celkovom počte aktivít (vrátane aktivít, ktorú sú v pracovných zošitoch, ktoré sú bežnou súčasťou učebníc cudzích jazykov).

Autor dotazníkom skúma postoj učiteľov k výučbe výslovnosti. Bolo by zaujímavé dať do vzťahu ich postoje s tým, akú učebnicu používajú, keďže v prvej časti realizoval obsahovú analýzu učebníc a zistil, do akej miery nácviku výslovnosti sa i venujú. Z praxe je známe, že práve cvičenia zamerané na výslovnosť sú u vyšších úrovni jazykovej spôsobilosti vynechávané. Aj autor cituje Szpyra-Kozłowsku, ktorá tvrdí, že ak pri jazykových skúškach je testovaná primárne gramatika a slovná zásoba, potom logicky učitelia musí vnímať čas venovaný nácviku výslovnosti ako stratený. To nekorešponduje s výsledkami, ktoré autor získal dotazníkovým prieskumom, kde až 52% respondentov sa vyjadrilo, že používajú doplňujúce cvičenia na nácvik výslovnosti. Respondentmi boli 50 učitelia stredných škôl a gymnázií, ktorí prevažne (82%) pokladajú vyučovanie výslovnosti za rovnako dôležité ako vyučovanie gramatiky a slovnej zásoby.

Cieľom štrukturovaných rozhovorov, ktoré autor realizoval v skupine univerzitných študentov (n=36) podobne ako v skupine učiteľov bolo skúmať postoje k významu výslovnosti v cudzom jazyku a jej zastúpení vo výučbe ako i problematické oblasti výslovnosti, keďže išlo o skupinu budúcich učiteľov anglického jazyka, mohlo to čiastočne skresľovať výsledky a ich interpretáciu, nakoľko títo študenti zvyčajne majú vyššiu motiváciu učiť sa cudzí jazyk a zároveň u týchto študentov je vysoká integratívna motivácia, pri ktorej okrem iného sa jedinci snažia znieť ako rodilí hovoriaci. Tri štvrtiny študentov pokladá výslovnosť za rovnako dôležitú ako gramatiku či slovnú zásobu. Zaujímavým zistením je, že až 19% respondentov si myslí, že výslovnosť je dôležitejšia ako gramatika či slovná zásoba (tu sa núka otázka, či respondenti neboli ovplyvnení výskumníkom a či nemohlo dôjsť ku tzv. neúprimnému odpovedaniu na otázky s cieľom „prifarbiť“ odpovede (vediac o jeho záujme o fonetiku a fonológiu). Rovnako to však môže byť signál, že tento postoj sa časom mení. Súčasní žiaci majú možnosť denne byť vystavení anglickému jazyku, či už je to rozhlas, televízia či internet a teda problematické oblasti sa časom (v porovnaní napríklad s 80tymi rokmi 20. storočia) mohli významne zmeniť. I z toho pohľadu pokladám časť práce autora, ktorá sa venovala zisťovaniu problematických oblastí učiacich sa za dôležitú.

I keď ide o vedeckú monografiu, vzhľadom na vybrané časti (ako je napr. 1.5, 1.6, 1.7, kapitola 2) táto publikácia môže byť i zaujímavým materiálom pre študentov v pregraduálnej príprave. Táto práca rešpektujúc potreby slovenského učiaceho sa je vhodným doplnením

zahraničných učebníc, ktoré sa venujú podobnej problematike, avšak nezohľadňujú konkrétne partikulárne potreby slovenského študenta.

Autor sa odvoláva na značný počet slovenských i zahraničných literárnych zdrojov, so zdrojmi pracuje korektne. Konštatujem, že autorov písomný prejav je kultivovaný a konzistentný, jazyk vecný a zrozumiteľný a text je štylisticky nezafarbený.

V rámci diskusie, prosím autora, aby sa vyjadril k nasledovným otázkam

1. V obsahovej analýze ste v jednej z učebníc (English File) nezahrnuli časť Revise and Check. Môžete zdôvodniť toto rozhodnutie?

2. Nadväzne na predchádzajúcu otázku – v súčasnosti sa kladie dôraz na integrovanie spôsobilostí, jazykových zručností vo výučbe (integrated skills), nakoľko to zodpovedá i autentickým jazykovým situáciám. Ako vnímate možnosť a zmysluplnosť integrovania výučby výslovnosti a ďalších jazykových makro či mikrozručností? Prečo ste sa rozhodli skúmať sekcie, ktoré sú orientované len na výslovnosť? Na základe Vášho poznania, sú cvičenia, ktoré prinášajú nácvik výslovnosti integrované súčasťou učebníc?

Záverom konštatujem, že predložená habilitačná práca autorky *PaedDr. Rastislava Metruka, Ph.D.* na tému *Beyond Listen And Repeat: Investigating Pronunciation Instruction at The Upper-Secondary School Levels in Slovakia* spĺňa nároky kladené na habilitačné práce. Taktiež na základe prezentovaných doterajších výsledkov habilitanta a ohlasov na ne konštatujem, že habilitant spĺňa osobnostné predpoklady a očakávania vyžadované od budúcich docentov a preto navrhujem **prijat' prácu na habilitačné konanie** a po jej úspešnej obhajobe **odporúčam jeho vymenovanie za docenta** v odbore Odborová didaktika.

14. apríla 2021

doc. Ivana Cimermanová, PhD.
IAA FF PU v Prešove